

Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір

трансформацій освіти. Можна констатувати, що в такій ситуації переходу важливо не втратити професію «Соціальний працівник», що забезпечує комплексне психолого-педагогічний і медико-соціальний супровід учасників освітнього процесу.

1. Безпалько О. В. (2014). Комплексна допомога бездоглядним та безпритульним дітям: метод. посіб. К.: Видавничий дім «Калита».
2. Вайнола Р. Х. (2014). Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика: навч. пос.. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова.
3. Вербець В. В. (2012). Методика організації та проведення соціологічного дослідження: навч.-метод. пос. Березіно.
4. Зимівець Н. В. (2014). Соціально-педагогічні умови формування здорового способу життя учнівської молоді. *Гірська школа Українських Карпат*. № 11. С. 27-29.
5. Кальченко Л. В. (2009). Педагогічні умови соціального захисту дітей у притулках для неповнолітніх: дис. ... канд. пед. наук. Луганськ.
6. Лютий В. П. (2010). Соціально-педагогічне забезпечення діяльності кримінально-виконавчої інспекції з ресоціалізації неповнолітніх, звільнених від відбування покарання з випробуванням: дис. ... канд. пед. наук. Луганськ.
7. Сташук О. (2019). До проблеми операційно-когнітивного компоненту готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи в центрах ранньої соціальної реабілітації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ. Вип. 8 (103). С. 195-200.
8. Спікер П. ред. (2000). Соціальна політика: теми та підходи. К.: Фенікс.
9. Полтавець В. ред. (2000). Соціальна робота в Україні: перші кроки. К.: Видавничий дім «KM Academia».
10. Толстоухова С. В. ред. (2001). Комплексні програми центрів соціальних служб для молоді. К.: УДЦССМ.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА ПРОБЛЕМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Леонід Житомирський
старший викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Стан здоров'я студентської молоді є одним із важливих узагальнюючих параметрів здоров'я нації. Студентство являє собою потенціал кваліфікованих трудових ресурсів країни, основний інтелектуальний потенціал суспільства, є активним суб'єктом соціального відтворення та рушійною силою подальших соціально-економічних змін та суспільного розвитку держави [2].

Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір

Основним завданням закладів вищої освіти в Україні є підготовка висококваліфікованих спеціалістів для суспільних потреб, культури і науки. Одним із основних чинників всебічного розвитку студентів у нашій державі є фізичне виховання. Ця дисципліна відіграє значну роль у формуванні здорового способу життя випускника вищої школи. Саме фізичне виховання формує навички організації дозвілля та відпочинку, стимулює фізичну активність, є важливим елементом виховання людини майбутнього [1, с.147].

Модернізація системи фізичного виховання в університетах України та самої дисципліни «Фізичне виховання» стає завданням першорядної ваги. Екзаменаційні стреси, постійне розумове навантаження, мала рухова активність, порушення режиму раціональної праці та відпочинку, неправильне харчування, побутові незручності, пов'язані з проживанням у гуртожитку, прагнення студентів поєднувати навчальні заняття з роботою – все це несприятливо позначається на їх здоров'ї. Проведені в нашій країні медико-соціологічні дослідження доводять, що рівень здоров'я здобувачів вищої освіти знижується.

За оцінкою фахівців, майже 90% здобувачів вищої освіти мають відхилення у здоров'ї, кожен другий має морфофункціональну патологію, понад 40% – хронічні захворювання, понад 50% студентів мають незадовільну фізичну підготовку, 40% – слабкі уявлення про теорію здорового способу життя. Відсутність знань про культуру здоров'я та нехтування ним викликають тенденції до погіршення здоров'я молоді.

Проблема реформування фізичного виховання у закладах вищої освіти України є об'єктом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Звертають на себе увагу дослідження В.С. Мунтяна, який у своїх працях визначає реформування фізичного виховання та підкреслює значущість ролі та функцій кафедр фізичного виховання, впровадження в навчальний процес інноваційних технологій, передусім, мотиваційного характеру, відповідно до якісного змісту варіативних навчальних програм, спрямованих на заохочення та збереження інтересу студентської молоді до занять з фізичного виховання [3, с. 38].

Питання правового регулювання діяльності кафедр фізичного виховання та організації навчального процесу з дисципліни «Фізичне виховання» нашли своє відображення в таких державних документах, як: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» зі змінами та доповненнями від 17.11.2009 р., Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р., «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р., Указ Президента України від 9 лютого 2016 р. «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», постановках Кабінету Міністрів України, наказах МОН України та інших нормативно-правових актах,

Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір

мета яких – забезпечення організації фізичного виховання та масового спорту зі студентською молоддю.

Мета дослідження – визначити перспективи модернізації фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти України.

Для дослідження мети були поставлені такі завдання:

1. Визначити європейський контекст модернізації фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти Польщі.

2. Проаналізувати сучасний стан фізичного виховання в університетах України.

Для вирішення вищезгаданих завдань були використані загальноприйняті методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення матеріалів наукової та методичної літератури, нормативно-правових актів, інших джерел інформації та практичного досвіду фахівців Польщі та Сумського державного університету.

Приєднання України до Болонського процесу 19 травня 2005 р., інтеграція освіти в європейській освітній простір, перехід до сучасних інформаційних технологій активізують проблеми модернізації вищої освіти України, яка передбачає оновлення змісту, форм і методів навчання та виховання, примноження інтелектуального потенціалу України [1, с. 30].

09.07.2009 року МОН України видало наказ «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента». Слід відзначити, що до блоку гуманітарних наук була включена навчальна дисципліна «Фізичне виховання». У цьому наказі зазначено, що з 2009 року фізичне виховання у вищих навчальних закладах стало позакредитною дисципліною. У 2010 році в цей наказ були внесені зміни, які також негативно впливають на навчальний процес з дисципліни «Фізичне виховання»: «Взяти до відома, що обсяг вибіркової навчальної дисципліни визначається вищим навчальним закладом і повинен становити не менш як 1 кредит ECTS. (пункт 1.3. в редакції наказу МОН № 831 від 25.08.2010).

До 2009 року дисципліна «Фізичне виховання» була обов'язковою для всіх студентів університетів. Здобувачі вищої освіти мали можливість відвідувати заняття двічі на тиждень з першого по сьомий семестри включно. До 2009 року обсяг годин у навчальних планах на фізичне виховання становив 144 години на навчальний рік. Після «модернізації» ця цифра спочатку зменшилася до 30-36 годин, а потім стала дорівнювати нулю. Посилаючись на наказ МОН України від 09.07.2009 р. № 642, деякі університети країни вирішили або скорочувати навчальні години на фізичне виховання в навчальних планах, або переводити навчальний предмет на курс за вибором студентів.

Таким чином, години, які традиційно в навчальних планах призначалися на навчальну дисципліну «Фізичне виховання» з першого по сьомий семестри включно в обсязі 504-518 годин (при 4

Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір

години на тиждень), використовуються на даний момент на інші обов'язкові дисципліни.

На нашу думку, наявність кредитів на дисципліну «Фізичне виховання» в університетах Республіки Польща свідчить про розуміння значущості цього навчального предмета на державному та університетському рівнях та умотивовує студентів до занять. Окрім цього, дослідження групи польських науковців Е.Задарко, Я.Юнгера, З. Барабаша вказують на те, що в політехнічних університетах та мистецьких вищих школах Польщі збільшують кількість годин з дисципліни «Фізичне виховання» до 120-ти академічних годин на навчальний рік упродовж 4-ох, і навіть 8-ми семестрів [1, с.77].

13 березня 2018 року Секція з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти НАПН України провела засідання круглого стола «Здоров'я – формувальна система фізичного виховання учнів та студентів: від консерватизму до інновацій». Голова секції доктор економічних наук, професор, ректор Національного університету фізичного виховання і спорту України Є.В. Імас наголосив, що значний резонанс у секції з фізичної культури і спорту викликало питання про практичне зникнення фізичного виховання у закладах вищої освіти [4].

Відповідальні особи за фізичне виховання МОН України вирішили, що у зв'язку з інтеграцією України до Європейського освітнього простору достатньо буде скопіювати досвід університетів Західної Європи і проблеми фізичного виховання студентської молоді країни будуть розв'язані. Але вони не враховували багато чинників, які дозволили Західноєвропейським країнам досягти значних результатів у збереженні та зміцненні здоров'я студентської молоді.

По-перше, в країнах Євросоюзу створені умови для занять у спортивних секціях з тих видів спорту, якими студенти бажають займатися, які є для них є привабливими.

По-друге, в цих країнах держава виділяє значні кошти для створення в кожному університеті матеріально-спортивної бази. Це наочно видно на прикладах польських університетів. Так, у класичних університетах існує задовільна спортивна база, є басейни у кожному такому закладі вищої освіти. Майже всі виші мають зали для єдиноборств та спортивних ігор, гімнастичні, тренажерні, тенісні, фітнес-зали, стадіони та ін. У більшості університетів обладнані реабілітаційні зали для занять зі студентами, віднесеними до спеціальних медичних груп.

По-третє, у Польщі склалася чітка система управління фізичним вихованням і спортом у студентському середовищі.

Структурно-функціональний та порівняльно-змістовний аналіз структурної ієрархії вишів Польщі та України засвідчив, що специфіка польських класичних університетів полягає в існуванні певних навчальних підрозділів, які займаються проблемами здоров'я

Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір

студентів. Але, на жаль, у більшості українських вишів такі навчальні підрозділи відсутні.

Сучасні умови розвитку українського суспільства висувають нові вимоги до системи освіти та виховання підростаючого покоління. Аналіз стану здоров'я населення України та перспектив виходу з кризового стану, в якому воно перебуває, свідчить про те, що в країні потрібна модернізація системи фізичного виховання в університетах та самої дисципліни «Фізичне виховання». Необхідно враховувати думку провідних учених України, які наголошують, що механічне копіювання досвіду вищої школи провідних країн з цього питання не дають у найближчій перспективі очікуваного ефекту через відсутність в Україні у суспільній свідомості розуміння можливостей оздоровчої рухової активності для розв'язання багатьох соціально-економічних проблем сьогодення; серйозне відставання вітчизняної системи шкільного та сімейного фізичного виховання; непривабливий стан загальнодоступної матеріально-технічної бази масового спорту в Україні; задовільний рівень благополуччя більшості студентської молоді; відсутність освіченості та мотивації вітчизняних студентів до активного способу життя [4].

Отже, дослідження показало, що МОН України необхідно розробити довготривалу та масштабну фізкультурно-оздоровчу програму, яка дозволить вийти державі з кризового стану та покращити здоров'я студентської молоді.

Перспективи подальших наукових пошуків у цьому напрямі пов'язані з виявленням усіх чинників та ресурсів, які повинні бути відображені в фізкультурно-оздоровчій програмі.

1. Долгова Н. (2017). Модернізація фізичного виховання та спорту в університетській освіті Польщі та України: монографія. Сумський державний університет. 238 с.

2. Кошманюк М. (2014). Особливості формування здорового способу життя студентів в умовах вищого навчального закладу. URL: <https://dspace.uzhu.edu.ua/bitstream/lib>

3. Попрашаєв О., Білик О., Островський М. (2015). Фізичне виховання в контексті інтеграції взагалноєвропейський освітній простір. *Спортивна наука України*. №2 (66). С. 36-43.

4. Рекомендації НАПН України «Здоров'я – формувальна система фізичного виховання учнів та студентів: від консерватизму до інновацій. URL: <https://uni-sport.edu.ua/content/informatiya-pro>